

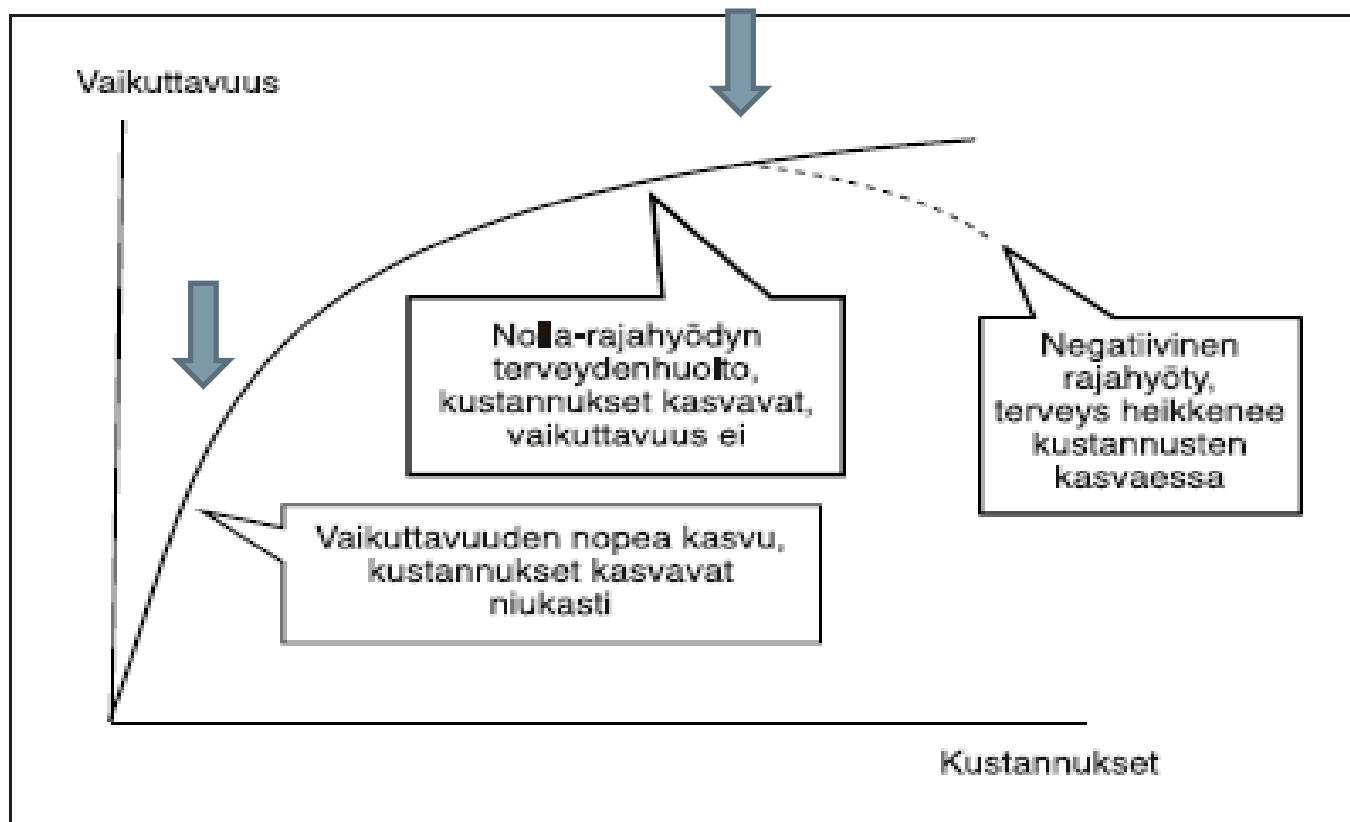
Voiko terveydenhuolto vaikuttaa ihmisen terveyteen, elinaikaan ja hyvinvointiin?

Terveydenhuollon ATK-päivät 2014
Juha Kinnunen,
Sairaanhoitopiirin johtaja

Ajatuksen kulkua

- Palvelujärjestelmätason kysymyksiä
- Terveysten ja hyvinvoinnin tasa-arvo
- Voiko terveystaloudelliset tuottaa terveyttä
- ICT rooli nyt ja tulevaisuudessa

Suomessa ja kaikissa länsimaissa on oltu jo pitkään laskevan rajahyödyn tilanteessa, jossa lisäkapasiteetilla ei voida terveyden ja hyvinvoinnin ongelmia ratkaista

Kuvio 3. Vähenevän rajahyödyn laki terveydenhuollossa. Jopa negatiivinen rajahyöty on mahdollinen, eli kustannusten lisääminen huonontaa tulosta.

Uudistustyö vietävä SOTE -malleja pidemmälle – luo edellytyksiä

- Väestön odotukset ja vaateet kasvavat nopeasti
- Kustannuskehitys yhä vaikeammin hallittavaa kohoavien palkkakustannusten vuoksi
- Avainhenkilöstön saatavuuteen liittyy vakavia ongelmia jo nyt
- Ammattilaisten (ja osan kansalaisista) usko nykymuotoisiin palveluihin horjuu
- Palveluketjut ja hoitopolut katkeilevat
- Asiakkaiden valinnanvapaus muuttaa ilmapiirin, vaikka realisoituva kysyntä ja käyttö olisikin aluksi marginaalista
- Tiede ja uusi teknologia tuo (katteettomiakin) lupauksia

Painotuksen muutos päätöskriteereissä toteutettava kaikilla tasoilla

- Teknisestä tuottavuudesta ja tehokkuudesta asiakaan/potilaan todellisiin terveys- ja hyvinvointihyötyihin
- Johtaa ajattelutavan muutoksiin
  - Jatkuvasta kasvusta ja laajenemisesta
  - Tavoitteista
  - Toimintatavoista ja kliinisistä valinnoista
  - Voimavarojen kohdentamisesta

Kohdentuuko palvelujen käyttö tarpeen vai kysynnän mukaan?

- Ikuinen ongelma
- Kyse perusarvojen tasolla yhteiskunnallisesta tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta
- Meillä muutamia vakavia haasteita

Terveyden epätasa-arvo:

- Terveyden **epäreilu** jakautuminen ("health inequity") eri väestöryhmien kesken
- Huono terveys tahtoo kasautua samaan paikkaan kuin vaikkapa sosiaalinen heikko-osaisuus
- Globaali ja historiallisesti tunnettu ilmiö
- Terveystieteissä alettu tutkia kunnolla vasta 1980-luvulta alkaen
- **Suomi ei tässä suhteessa ollenkaan mikään mallimaa!**

Jussi Kauhanen

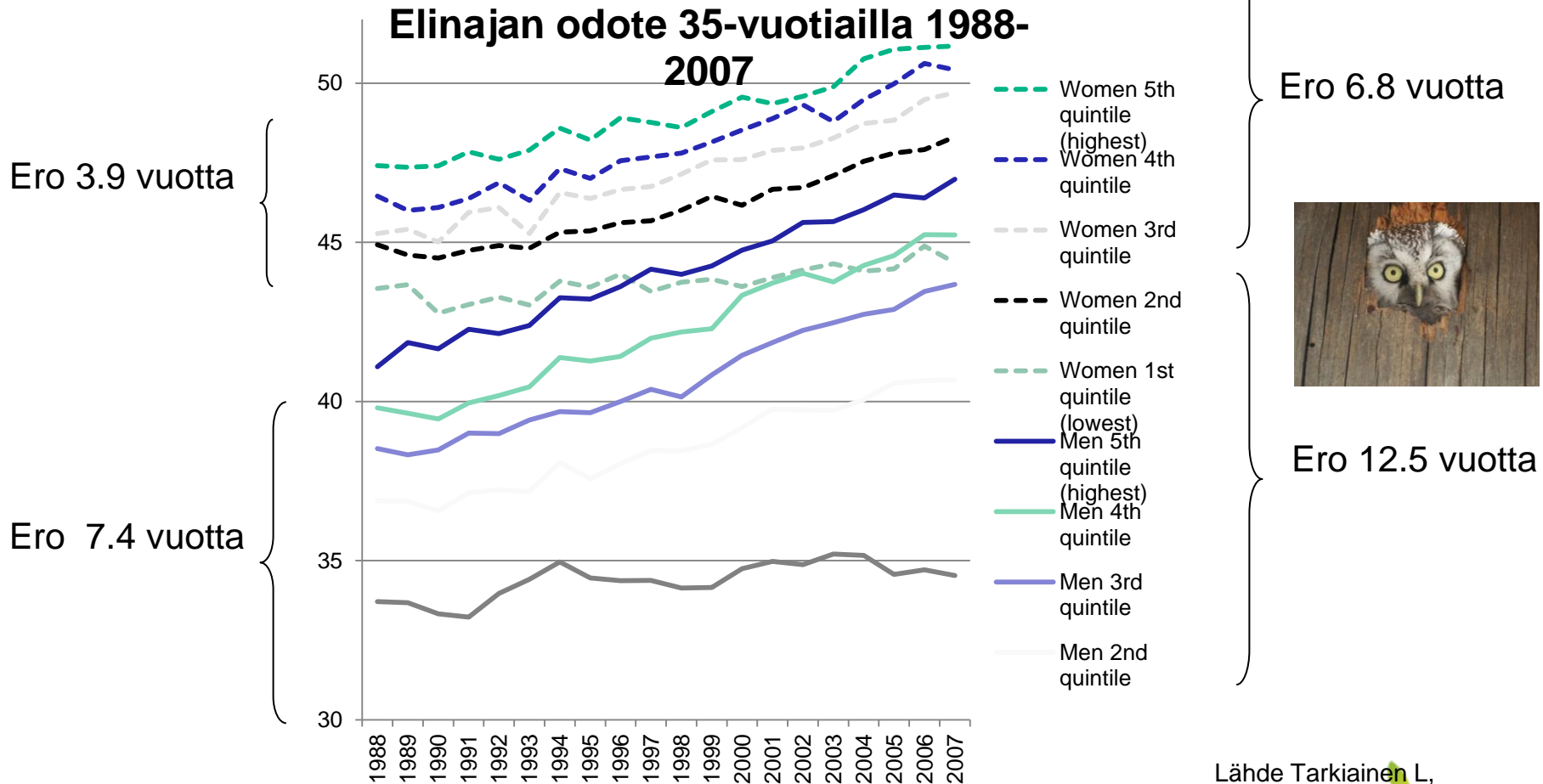
Haavoittuvimpia ryhmiä Suomessa

- Heikoimmin koulutetut ja työelämän ulkopuolella olevat
- Työttömät
- Pienipalkkaiset eläkkeelle siirtyvät
- Vähävaraiset eläkeläiset
- Psykososiaalisista ongelmista kärsivät
- Maahanmuuttajataustaiset

Palosuo ym. 2007, Saari 2010, Kauhanen 2011
THL, Kela tilastot

Eriarvoisuus kasvaa ja kärjistää palvelujen tarpeita, kysyntää ja käyttöä

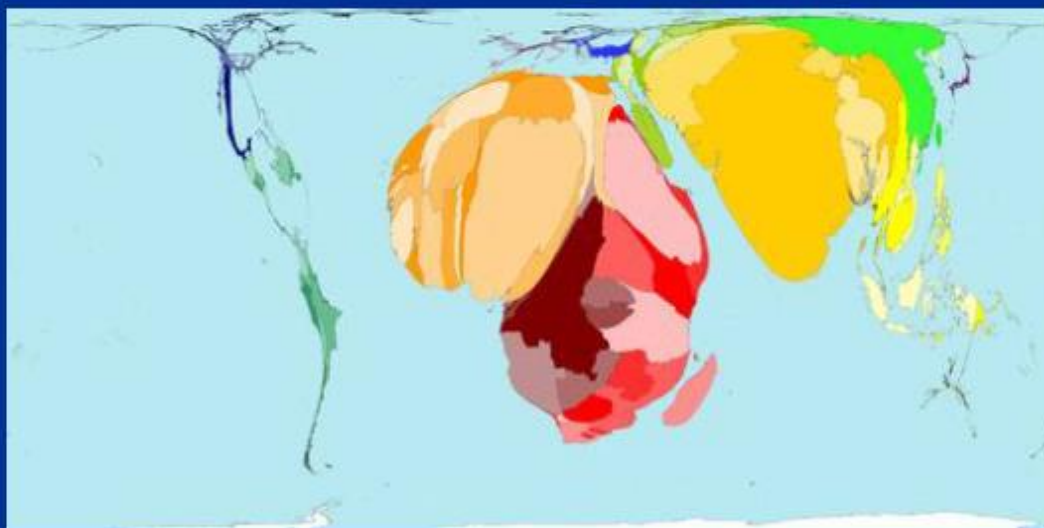
Lähde Tarkiainen L,
 Martikainen P,
 Laaksonen M,
 Valkonen T. JECH
 2010
 Edelläkävijä terveyteen

Kehitys asettaa suuria haasteita myös palvelujärjestelmän uudistamiselle

- 1980 – luvulle saakka terveystalouden käytön tasa-arvoisuus kehittyi suotuisasti
- Sen jälkeen jämähti paikoilleen tai alkoi heiketä
- Keskimäki ym. (vrt. OECD maavertailut ja European Observatory) osoittaneet palvelujen käytön suosivan ylempiä sosiaaliryhmiä räikeimmin USA, Portugali, ja Suomi

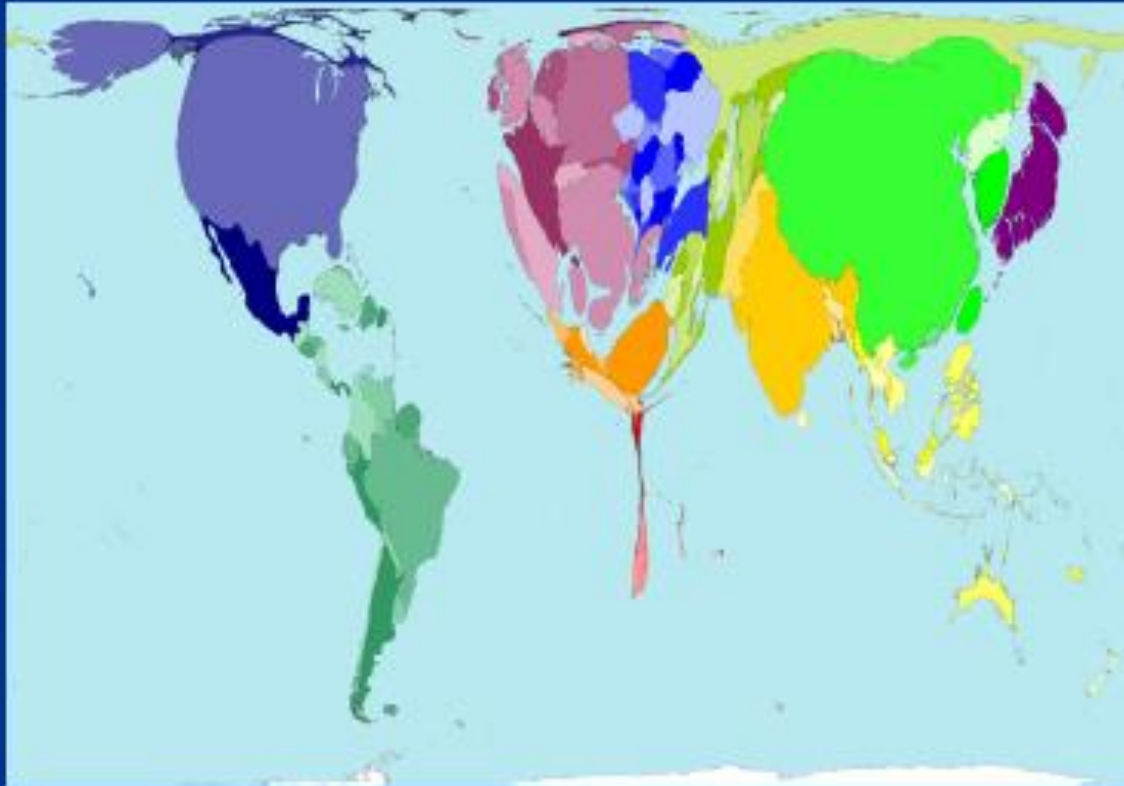
Maailman laajuisesti olemme kuitenkin kultapossukerholaisia

**Globaali eriarvoisuus:
1-4-vuotiaiden lasten kuolemat maailmassa vuonna 2002
(WHO)**

Lähde: www.worldmapper.org

Lääkäreiden määrä:

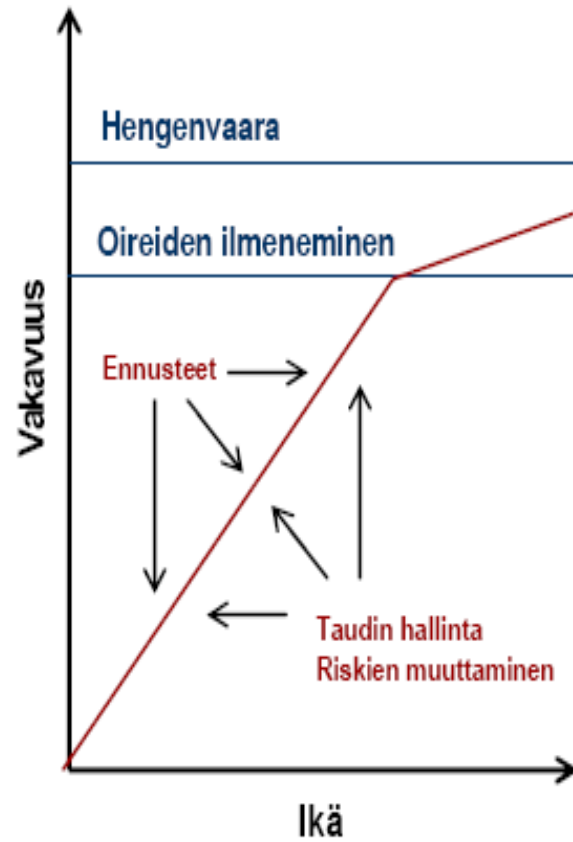
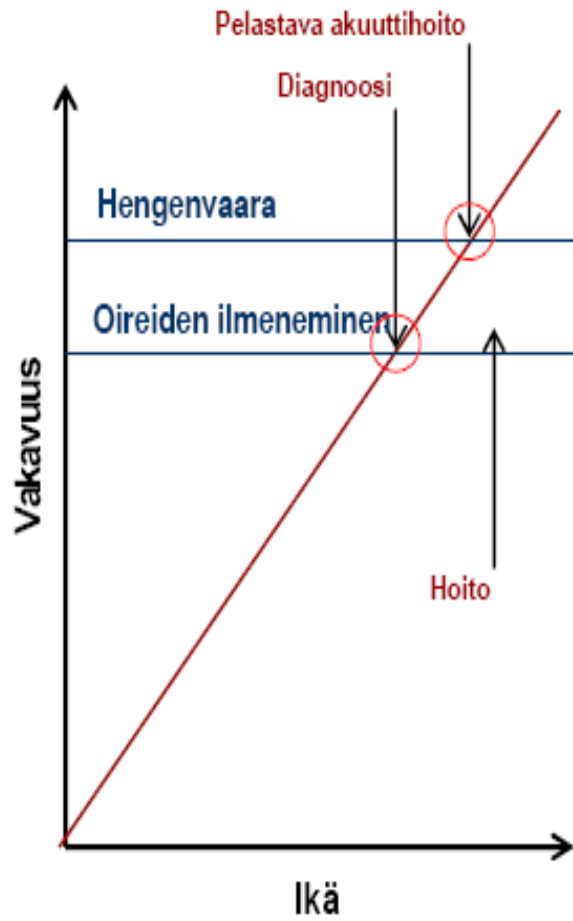
Tuottaako terveydenhuolto terveyttä ja hyvinvointia?

- Väestötasolla parantuneen terveyden ja elinajanodotteen kasvu selittyy elintason ja vaurauden kehityksellä
  - Koulutus, elämäntavat, elinympäristö, työympäristö
- Terveydenhuollon osuus ehkä viidennes
  - Rokotukset, infektiot, syöpähoidot, sydän ja verisuonitaudit
- Yksilötasolla QALYjä osoitettavissa
  - Parantumisia, oireiden lievittymistä, tukea, lohtua

Ongelma tunnetaan, mutta mitä
sille voisi tehdä?

Meillä neljä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen epäonnistumista

- Tupakka, alkoholi, ylipaino, yksinäisyys
  - Tupakka, alkoholi, ylipaino, yksinäisyys
  - Tupakka, alkoholi, ylipaino, yksinäisyys
-
- Mikään niistä ei primaaristi lääketieteellinen ongelma, mutta kielteiset seurausvaikutukset ovat

TÄSTÄ → TÄHÄN

Vaikuttavuustiedon puute ongelmana

- Ihmiset olettavat, että kaikki, mitä terveydenhuolto tekee, on hyödyllistä – vieläpä yhtä hyödyllistä.
  - Todellisuudessa on suuri vaihtelu toteutuneessa hoidossa, vaikuttavuudessa ja kustannuksissa.
- Vaikuttavuutta käytännössä ei juuri tunneta – lääketieteen tutkimus kertoo vain vähän vaikuttavuudesta käytännössä, vaikka uusia julkaisuja tuhansia päivittäin
- Useat vallitsevat käytännöt ovat tehottomia.

Jotta saataisiin terveyttä ja hyvinvointia, täytyy sitä mitata ja vaatia!

- Väestölähtöiset terveysterveys ja hyvinvointierot oltava voimavarojen kohdentamisen kriteeri
  - Hoitopolkuajattelu: ICP (integrated clinical pathway) suuren riskin ryhmille
- Terveystuloksen arviointi potilaskohtaisesti
  - Mitataan: QoL (15D), kustannukset, tuotetut QALYt, diagnoosikohtaiset mittarit
- Tulosten mallittaminen ja käyttöönotto peruspalvelujen suunnittelussa
  - Virtuaalinen terveystarkastus tavoittaa koko väestön – myös ne, jotka ovat pudonneet seurannasta

Vaikuttavuustutkimuksen lähitulevaisuus

- Tilanne voi radikaalisti parantua, koska nyt emme tietojärjestelmien tasolla tiedä juuri mitään
  - Kansallisesti tuotettava reaaliaikaisempaa ja vertailukelpoista informaatiota
  - Järjestelmä-, alue-, organisaatiotasoilta
- Kansallinen potilasarkisto avaa aivan uuden maailman
  - kumuloituva tietokanta
- Alueelliset SOTE –palvelusopimukset
  - SOTE alueen järjestäjien ”sopimus pohjiin” terveys- ja hyvinvointihyödyn näyttövaatimus
  - Terveys-sosiaali -integraatio
- Koulutus ja jatkuvan laadun parantamisen funktio

Sote –uudistukseen tulisi luoda terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kannusteet

- Esimerkiksi varataan kuntiin 1-2 prosenttia peruspalvelujen kustannuksista
  - Hyvinvointisuunnitelmiin
  - Sote –palvelujen rajapintojen tukeen suhteessa muiden sektoreiden päätöksentekoon
  - Väestölähtöiseen hyvinvoinnin edistämistyöhön vapaaehtoisten, järjestöjen ja yhdistysten kanssa
- Terveydenhuollon ammattilaisten asiantuntijatuki

Ikääntyvien toimintakyvyn tukeminen sos-te -integraatiolla

- Omatoimisuuden tukeminen – heiveröisimmänkin toimintakyvyn turvaamisessa
- Varottava niin hoivan vajeita kuin liiallista passivoivaa ylimitoitusta – säännöllinen hoivan tarpeen arviointi
- Asuminen ja kotiin annettavat palvelut avainasemassa – lempeä kortteli
- Klassiset laitospaikat minimoitava

Mikä on ICT:n rooli ja merkitys kehityksessä?

- Henkilökohtaisen terveystiedon avaaminen asiakkaalle itselleen
  - Varoitus: Vallankumous ja uskonpuhdistus on käynnissä!
- Kehittyvät tehokkaammat työvälineet
- Automatisoitu digitalisaatio tiedonhallinnassa
- Data mining tiedon analyysissä ja jalostamisessa, visualisoinnissa
- Big data tuotantoprosessien ja –järjestelmän ohjauksessa

"Nurse, get on the internet, go to SURGERY.COM, scroll down and click on the 'Are you totally lost?' icon."

Proposed European EMR Adoption Model

Kunnamo 2014

EBMeDS-päätöksentuki

Taso 7:

- Kaikki tiedot sähköisinä, suurin osa rakenteisina
- Potilaalla yhdet tiedot (PTH, ESH, päivystys)
- Tiedonsiirtorajapinta muihin järjestelmiin
- Päätöksentuki kattavasti käytössä
- Protokollat/hoitopolut ohjaavat toimintaa
- Tietojen tallennuspohjat (templaatit)
- Kuvantamisjärjestelmä (PACS)
- Koko lääkitysketjun valvonta (closed loop medication administration)
- Kaiken kliinisen toiminnan automaattinen laaturaportointi (data warehouse, business intelligence)

Lopuksi

- Terveystenhuollon keinot paranevat ICT järjestelmien kautta yksilö- ja väestötasolla
- Pääpaino ei ole siinä mitä tehdään potilaalle tai asiakkaalle, vaan miten häntä voidaan tukea ja auttaa omissa valinnoissa
- Elinajan odote jatkaa kasvuaan terveydenhuollosta riippumatta

Kiitos!

Turvallista kotimatkaa!

Juha.Kinnunen@ksshp.fi

